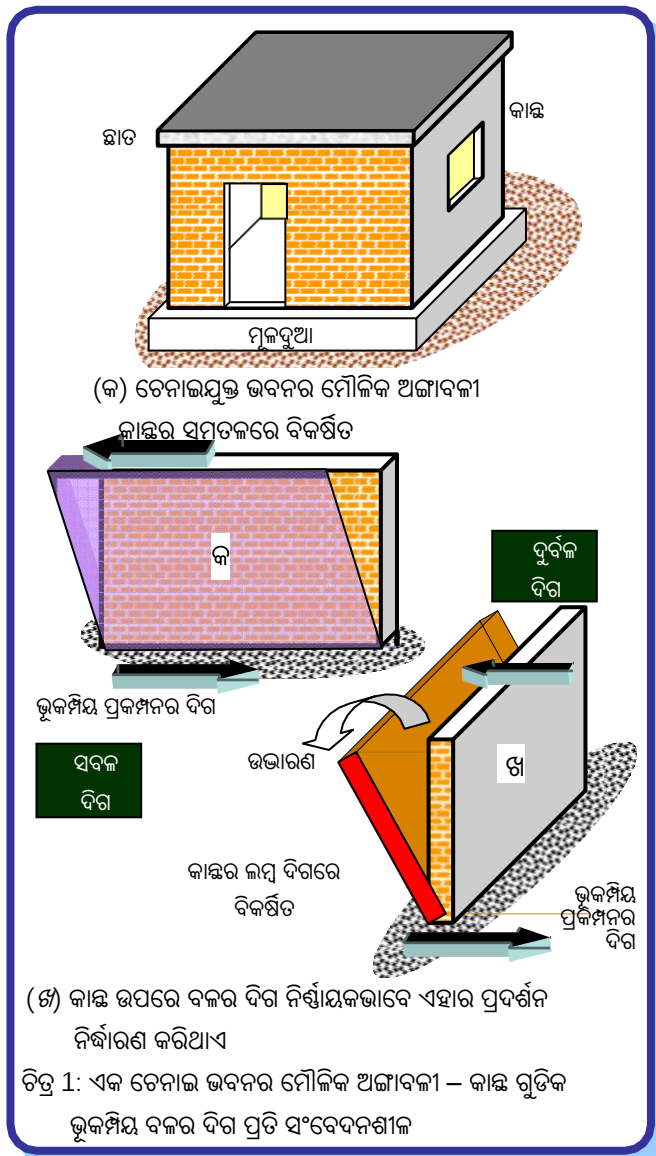

ଭୂକମ୍ପ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ସମ୍ୟକ ସୂଚନା-12

ଭୂମିକମ୍ପ ସମୟରେ ଇଟା ଚେନାଲ ଗୃହ ଗୁଡ଼ିକ କିପରି ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି?

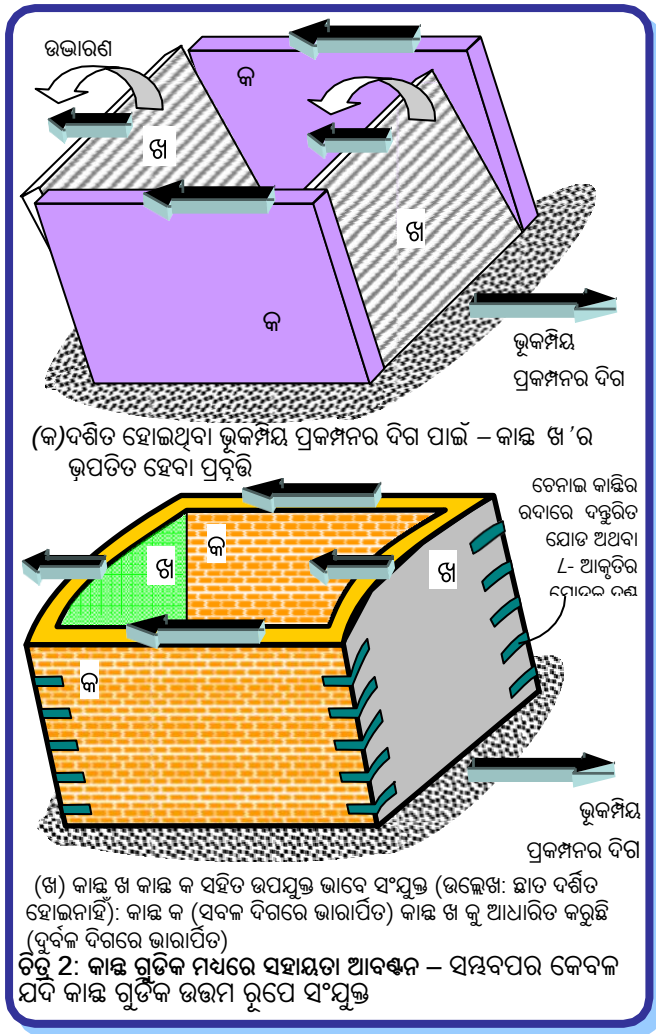
ଇଟା ଚେନାଲ କାଢ଼ ଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବହାର

ଚେନାଲ ନିର୍ମିତ ଭବନ ଗୁଡ଼ିକ ଭଙ୍ଗୁରୀୟମାନ ସଂରଚନା ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଭୂକମ୍ପିୟ ପ୍ରକମ୍ପନ ଅଧୀନରେ/ପ୍ରଭାବରେ ସମଗ୍ର ଭବନଭଙ୍ଗାର ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବାଧିକ ଆପଦଭେଦ୍ୟ/ବିପଦଶଙ୍କୁଳ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଭାରତରେ ସଂଘଟିତ ହୋଇଥିବା ବିଗତ ଭୂମିକମ୍ପଗୁଡ଼ିକ ସମୟରେ ଏହି ପ୍ରକାର ନିର୍ମିତ ଗୃହ ଗୁଡ଼ିକରେ ବହୁସଂଖ୍ୟାରେ ମାନବୀୟ ଜୀବନ ହାନି ଏହାକୁ ସମର୍ଥନ/ସ୍ୱତଃସିଦ୍ଧ କରିଥାଏ । ଅତଏବ, ଚେନାଲ ନିର୍ମିତ ଭବନ ଗୁଡ଼ିକର ଭୂକମ୍ପିୟ ଆଚରଣ/ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତାର ଉଚ୍ଚତ୍ତରଣ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଭୂମିକମ୍ପ-ପ୍ରତିରୋଧୀ ଅଭିଲକ୍ଷଣମାନ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ/ଅନୁସରଣ କରାଯାଇପାରେ ।

ଭୂମିକମ୍ପ ସମୟରେ ହେଉଥିବା ଭୂକମ୍ପନ ଭବନର ବସ୍ତୁତ୍ୱ ଛଳରେ ଜଡ଼ତ୍ୱ ବଳ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ଏହି ବଳ ଗୁଡ଼ିକ ଭବନର ଛାତ ଓ କାନ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟଦେଇ ଗତିକରି ମୂଳଦୁଆକୁ ଯାଇଥାଏ । ଏହି ବଳଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି କୌଣସି ପ୍ରଭୂତ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ଅଥବା ଧ୍ୱଂସସାଧନ ବ୍ୟତିରେକ ଭୂମି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚିଯିବେ ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଉପରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଜୋର ଦିଆଯାଇଥାଏ । ଏକ ଚେନାଲ ଭବନର ତିନିଗୋଟି ଅଙ୍ଗାବଳୀ (ଛାତ, କାନ୍ଥ ଏବଂ ମୂଳଦୁଆ) ମଧ୍ୟରୁ କାନ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକହିଁ ଭୂମିକମ୍ପ ଜନିତ ଭୂସାମନ୍ତରାଳ ବଳଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା କ୍ଷୟକ୍ଷତି ପ୍ରତି ସର୍ବାଧିକ ଆପଦାଭେଦ୍ୟ ଅଟନ୍ତି (ଚିତ୍ର 1କ)। କୌଣସି ଗୋଟିଏ କାନ୍ଥକୁ ଯଦି ଏହାର ଶୀର୍ଷଭାଗରେ ଭୂସାମନ୍ତରାଳ ଭାବେ ତଥା ଆଲମ୍ବସମତଳ ଦିଗରେ (ଯାହାକି ଦୁର୍ବଳ ଦିଗ ଭାବେ କଥିତ) ଠେଲି ଦିଆଯାଏ, ଏହା ସହଜରେ ଓଲଟି ପଡ଼ିଥାଏ, କିନ୍ତୁ ଯଦି ଏହାର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ଦିଗରେ (ସବଳ ଦିଗ ଭାବେ କଥିତ) ଠେଲି ଯାଏ ତେବେ ବହୁତ ଅଧିକ ପ୍ରତିରୋଧୀତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ (ଚିତ୍ର 1ଖ)।

ଭୂକମ୍ପିୟ ସମୟରେ, ଭୂମି ଏକ ସମୟରେ ଭୂଲମ୍ବ ଓ ଦୁଇ ଭୂସାମନ୍ତରାଳ ଦିଗରେ ପ୍ରକମ୍ପିତ ହୋଇଥାଏ (ଆଇଆଇଟିକେ-ବିଏମଟିପିସି ଭୂକମ୍ପ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ସମ୍ୟକ ସୂଚନା 5) । ଅପରଦ୍ରୁ, ସାଧାରଣ ଚେନାଲ ଭବନ ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ଭୂସାମନ୍ତରାଳ ପ୍ରକମ୍ପନ ହିଁ ସର୍ବାଧିକ କ୍ଷତିକାରକ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଛାତରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା ଭୂସାମନ୍ତରାଳ ଜଡ଼ତ୍ୱ ବଳ ଅନ୍ୟତର ଦୁର୍ବଳ ଅଥବା ସବଳ ଦିଗରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇଥାଏ । ଯଦି ସମସ୍ତ କାନ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକ ବାକ୍ସ ପରି ପରସ୍ପର ସହିତ ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ନଥାନ୍ତି, ତେବେ ସେମାନଙ୍କର ଦୁର୍ବଳ ଦିଗରେ ଭାର ବହନ କରୁଥିବା କାନ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକ ଓଲଟି ପଡ଼ିବାର / ଉତ୍ସ୍ଥାପିତ ହେବାର ଉପକ୍ରମ କରିଥାନ୍ତି (ଚିତ୍ର 2 କ) ।

ଉତ୍ତମ ଭୂକମ୍ପିୟ କ୍ରିୟାଦ୍ୱିତତା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଭବନର ସମସ୍ତ କାନ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକ ତତସଂଲଗ୍ନ / ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ କାନ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବେ ସଂଯୋଜିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ଉପାୟରେ, ଦୁର୍ବଳ ଦିଗରେ ଭାର ବହନ କରୁଥିବା କାନ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକ ସବଳ ଦିଗରେ ଭାର ବହନ କରୁଥିବା କାନ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ଉତ୍ତମ ପାର୍ଶ୍ୱିକ ପ୍ରତିରୋଧତାର ସୁବିଧା ହାସଲ କରିଥାନ୍ତି (ଚିତ୍ର 2 ଖ)। ପୁନଶ୍ଚ/ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ସେମାନଙ୍କର ସାମଗ୍ରିକ ଏକତ୍ୱ ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ, କାନ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକ ଛାତ ଓ ମୂଳଦୁଆ ସହିତ ଆବଶିତ ହେବା ଦରକାର ହୋଇଥାଏ ।

ତେନାଇ କାନ୍ଥଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଦର୍ଶନରେ କିପରି ଉନ୍ନତି କରାଯାଇପାରିବ

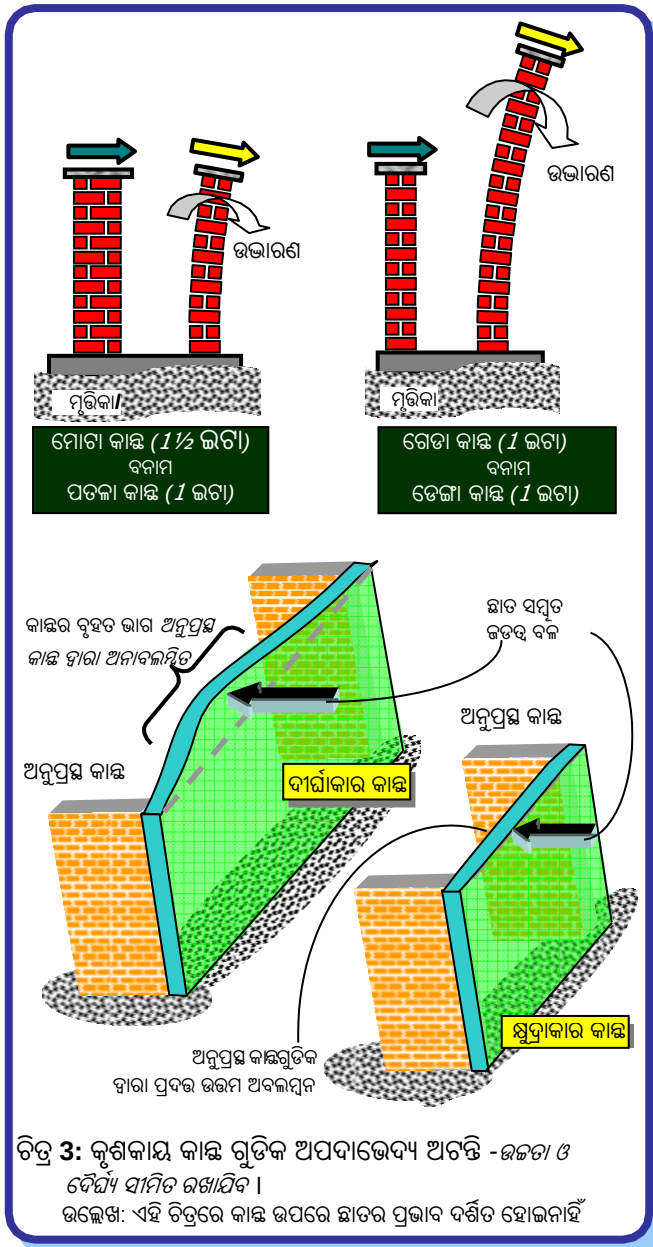
ତେନାଇ କାନ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକର ଉଚ୍ଚତା ଓ ଦୈର୍ଘ୍ୟ ତୁଳନାରେ ସେମାନଙ୍କର କମ/ ସ୍ୱଳ୍ପ ମୋଟେଇ ହେତୁ କୃଷକାୟ ଅଟନ୍ତି / ହୋଇଥାନ୍ତି । ଭୂମିକମ୍ପଜନିତ ପ୍ରକମ୍ପନ ସମୟରେ, ଏହି କାନ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତମ ପ୍ରଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଏକ ସରଳ ଉପାୟ ହେଲା ସେମାନଙ୍କୁ ସାମୁହିକ ଭାବେ, ଶୀର୍ଷରେ ଛାତ ଓ ନିମ୍ନରେ ମୂଳଦୁଆ ଥାଇ, ଗୋଟିଏ ବାସ୍ତବ ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା । ଏହି ବାସ୍ତବତା/ ବାସ୍ତବଦୃଶ୍ୟ କ୍ରିୟାଦ୍ୱିତତା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଏନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ନିର୍ମାଣାତ୍ମକ ରୂପବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରଥମତଃ, କାନ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଯୋଡ଼ / ସଂଯୋଗ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ହେବ ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ଏହା (କ) ଯୋଡ଼ ସ୍ଥାନ / ସଂଯୋଗ ସ୍ଥଳଗୁଡ଼ିକରେ ତେନାଇ ସ୍ତରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତମ ଅନ୍ତର୍ବନ୍ଧନ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଓ (ଖ) ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ, ବିଶେଷ କରି ଖୁଲାଶା ସ୍ତରରେ, ଭୂସମାନ୍ତରାଳ ପଦ୍ଧତି ମୁତୟନ କରାଯିବା ଦ୍ୱାରା ହାସଲ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ଦ୍ୱାର

ଏବଂ ଝରକାର ଛିଦ୍ରର ଆକାର କ୍ଷୁଦ୍ର ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ଛିଦ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ଯେତେ ଛୋଟ/ସାନ ହେବ, କାନ୍ଥ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ପ୍ରତିରୋଧତା ସେତେ ଅଧିକ ହେବ । ତୃତୀୟତଃ, ଦୃବଳଦିଗରେ ବିକର୍ଷିତ ହେଲେ, କାନ୍ଥର ଉଦ୍ଭାସିତ ହେବା ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ଏହାର ଦୈର୍ଘ୍ୟ-ସହ- ମୋଟେଇ ଓ ଉଚ୍ଚତା-ସହ-ମୋଟେଇ ଅନୁପାତକୁ ସୀମିତ କରି ହ୍ରାସ କରାଯାଇ ପାରିବ (ଚିତ୍ର 3) । ଅଭିକ୍ଷନ୍ନମାତ୍ମକ ନିୟମସଂହିତାମାନେ ଏହି ଅନୁପାତ ଗୁଡ଼ିକର ସୀମା ବିନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ କରିଥାନ୍ତି । କୌଣସି ଏକ କାନ୍ଥ, ଯାହା ତାହାର ମୋଟେଇ ତୁଳନାରେ ବହୁତ ଅଧିକ / ଅତ୍ୟଧିକ ଉଚ୍ଚ ବା ଲମ୍ବା ହୋଇଥାଏ, ଏହା ତାହାର ଦୁର୍ବଳ ଦିଗରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ବିଶେଷରୂପେ ସୁଭେଦ୍ୟ ହୋଇଥାଏ (ଚିତ୍ର 3) ।

ଉଦନ ନିର୍ମାଣ ସାମଗ୍ରୀ ଗୁଡ଼ିକର ଚୟନ ଓ ଗୁଣବତ୍ତା

ଚେନାଇ କାନ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକର ଭୂକମ୍ପିୟ କ୍ରିୟାଶୀଳତା ଏହାର ଉପାଦାନମାନଙ୍କର ଯଥା ଚେନାଇ ଏକକ ଓ ମସଲାର ଗୁଣଧର୍ମ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଂବେଦନଶୀଳ ଅଟେ । କଞ୍ଚାମାଲ ଏବଂ ନିର୍ମାଣ ପଦ୍ଧତିର ବିଭିନ୍ନତା ଯୋଗୁଁ ଏହି ସାମଗ୍ରୀ ଗୁଡ଼ିକର ଗୁଣ ଧର୍ମ ଭାରତ ସାରା ଅଲଗା ଅଲଗା ହୋଇଥାଏ । ଦେଶରେ ଅଶେଷ ପ୍ରକାରର ଚେନାଇ ଏକକ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ, ଉ.ସ୍ଵ. ମାଟି ଲଟା (ପୋଡା ଓ କଞ୍ଚା), କଂକ୍ରିଟ ପିଣ୍ଡକ (ନିଦ ଓ ପୋଲା), ପଥର ପିଣ୍ଡକ ଇତ୍ୟାଦି । ପୋଡା ମାଟି ଲଟା ସାର୍ବଜନିକ/ସାଧାରଣ ଭାବେ ସର୍ବାଧିକ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଏହି ଲଟା ଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଭାବେ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ପାଣି ଅବଶୋଷଣ କରିଥାନ୍ତି । ଅତ୍ୟଧିକ ସଜ୍ଜିତ୍ରତା ଉତ୍ତମ ଚେନାଇଜନିତ ଆଚରଣ ନିମିତ୍ତ କ୍ଷତିକାରକ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥାଏ, କାରଣ ଲଟା ଗୁଡ଼ିକ ଏହାର ପାର୍ଶ୍ଵବର୍ତ୍ତୀ ମସଲାରୁ ପାଣି ଶୋଷିନେବା ଦ୍ଵାରା ପରିଣତିରେ ଲଟା ଓ ମସଲା ମଧ୍ୟରେ ଦୁର୍ବଳ ବନ୍ଧନ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେବାସହ ଚେନାଇ ଏକକ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅବସ୍ଥାନ କରିବାରେ ଅସୁବିଧା ହୋଇଥାଏ । ଏହି କାରଣ ହେତୁରୁ, ସ୍ଵଳ୍ପ ଛିଦ୍ର ଯୁକ୍ତ ଲଟା ଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟବହାର କରାଯିବା ଦରକାର ଏବଂ ମସଲାରୁ ଟାଣି ନିଆଯାଉଥିବା ପାଣିର ପରିମାଣ ହ୍ରାସ କରିବା ପାଇଁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବ୍ୟବହାର ପୂର୍ବରୁ ନିଶ୍ଚିତରୂପେ ପାଣିରେ ଭିଜାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ମସଲା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ, ଉ. ସ୍ଵ. କାଦୁଅପେଟ/ ମାଟି ମସଲା, ବାଲି-ସିମେଣ୍ଟ ଅଥବା ବାଲି-ଚୂନ-ସିମେଣ୍ଟ ଇତ୍ୟାଦି । ଏଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ, କାଦୁଅପେଟ/ ମାଟି ମସଲା ସବୁଠାରୁ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହା ଶୁଖିଲା ଅବସ୍ଥାରେ ସହଜରେ ଚୁର୍ଣ୍ଣଭୂତ/ଗୁଣ୍ଡ ହୋଇଯାଇଥାଏ, ବହିର୍ଦିଗରେ ପ୍ରବାହିତ ହେବାସହ ସ୍ଵଳ୍ପ ଭୂକମ୍ପିୟ ପ୍ରତିରୋଧତାସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ଚୂନ ସହିତ ବାଲି-ସିମେଣ୍ଟ ମସଲା ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଉପଯୋଗୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ମସଲା ମିଶ୍ରଣ ଲଟା ଲଦିବା

ପାଇଁ ଉକ୍ତ ବ୍ୟବହାରୀୟତା ପ୍ରଦାନ କରିବା ସହିତ ଲଘୁ ଭୁକମ୍ପିୟ ପ୍ରକମ୍ପନରେ ଖଣ୍ଡ ବିଖଣ୍ଡିତ ହେବା ବିନା ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଇଟା ସହ ଉତ୍ତମ ବନ୍ଧନ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ଚେନାଲ କାଢ଼ ଗୁଡ଼ିକର ଭୁକମ୍ପିୟ ଅନୁକ୍ରମିୟ ଇଟା ଓ ମସଲାର ଆପେକ୍ଷିକ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ଇଟା ଗୁଡ଼ିକ ମସଲା ଠାରୁ ଅଧିକ ମଜଭୁତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏଥି ସହିତ ମସଲା ସ୍ତରର ଅତ୍ୟଧିକ ମୋଟେଇ ବାଞ୍ଛନୀୟ ନୁହେଁ । ସାଧାରଣତଃ ଏକ 10 ମିମି ମୋଟେଇ ବିଶିଷ୍ଟ ମସଲାର ସ୍ତର ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ ତଥା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟବୋଧତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସନ୍ତୋଷଜନକ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭୁକମ୍ପିୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେବା ପାଇଁ ଅଧିମାନିତ ପ୍ରକାର ଓ ଶ୍ରେଣୀର ଇଟା ଓ ମସଲା ବାବଦରେ ଭାରତୀୟ ମାନକ ଗୁଡ଼ିକ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥାନ୍ତି ।

ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଆଇ ଆଇ ଟି କେ - ବି ଏମ ଟି ପି ସି ଭୁକମ୍ପ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ସମ୍ୟକ ସୂଚନା

ସମ୍ୟକ ସୂଚନା 5 : ସଂରଚନା ଉପରେ ଭୁକମ୍ପିୟ ପ୍ରଭାବ ଗୁଡ଼ିକ କଣ ?

ପଠନୀୟ ରଚନାବଳୀ

IS 1905, (1987), Indian Standard Code of Practice for Structural Use of Unreinforced Masonry, Bureau of Indian Standards, New Delhi

IS 4326, (1993), Indian Standard Code of Practice for Earthquake Resistant Design and Construction of Buildings, Bureau of Indian Standards, New Delhi

IS 13828, (1993), Indian Standard Guidelines for Improving Earthquake Resistance of Low-strength Masonry Buildings, Bureau of Indian Standards, New Delhi

Paulay,T., and Priestley,M.J.N., (1992), Seismic Design of Reinforced Concrete and Masonry Buildings, John Wiley & Sons, USA.

ରଚୟିତା: ସି.ଭି.ଆର. ମୁର୍ଦ୍ଦା, ଭାରତୀୟ ପ୍ରଯୋଗିକ ସଂସ୍ଥାନ କାନପୁର, କାନପୁର, ଭାରତ

ପ୍ରଯୋଜନା: ଗୁରୁ ନିର୍ମାଣସାମଗ୍ରୀ ଏବଂ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ସଂବର୍ଦ୍ଧକ ପରିଷଦ, ନୂଆ ଦିଲ୍ଲୀ, ଭାରତ

ଏହି ସଙ୍କଳନଟି ଆଇ.ଆଇ.ଟି. କାନପୁର ଏବଂ ବିଏମଟିପିସି, ନୂଆ ଦିଲ୍ଲୀର ସମ୍ପତ୍ତି । ଏହାର ବିଷୟ ବସ୍ତୁରେ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ନକରି ଯଥୋଚିତ ଅଭିସ୍ମୃତି ସହ ପ୍ରତିଲିପିତ କରାଯାଇ ପାରେ । କୌଣସି ପରାମର୍ଶ / ମନ୍ତବ୍ୟ nicee@iitk.ac.in କୁ ପ୍ରେରିତ କରାଯାଇ ପାରେ । ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ *IITK-BMTPC* ଭୂକମ୍ପ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ସମ୍ୟକ ସୂଚନାଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ www.nicee.org ଅଥବା www.bmtpc.org ରେସନ୍ଧାନ କରନ୍ତୁ ।